אוסרין • ואמרינן גזרה שמא יבקע הנוד ולא יבא לידי ברירה ונמצא שותה וכלים אלמא ר' יהודה חייש לבקיעת הנוד וכל שכן למיתה אדם ור' מאיר לא חייש • מיפוך • לא שליבא אבי הא דלא חייש ר' יהודה והא דחייש ר' יהודה אלא מהלוקח יין שניטלו אבי אלא מכך דסוכה דר' יהודה לא חייש ור' מאיר חייש • קשיא דרבי מאיר דבקיעת נוד אלים ליה ברירה • ואפי' ליט בקבא אסור • לכשיבקע • נכון בדבר כלומר דלא חיישינן לה • מתקינין לו • מזמנין לכהן גדול לערב יום"כ • שמא תמות אשתו • וכתיב (ויקרא טז) וכפר בעדו ובעד ביתו בעדו ביתו זו היא אשתו: כפרה • בכפרת יום הכפורים עשה בו מעלה זו שהשם בה במידי דלא חייש בעלמא • ופרכינן בין למ"ד טעמא דר' מאיר משום שמא תברח בין למ"ד משום שמא תמות תרוייהו מפרשי לרבי מאיר דמדאורייתא מחילה היא ורבנן גזור שמא תברח לו תמות תינח גבי סוכה מבוי ובירלוקת דר' מאיר לחומרא אבל גבי גולל ר' מאיר מקיל וכיון דמדאורייתא בטיל היאך יכול לעקרו מידי מומאת גולל אלמה תנן בעירובין דבר שיש בו רוח חייש מטמא משום גולל ור' מאיר מטהר והא דמלי למיפרך ממתניתין דלעיל דקתני ולא גולל לקבר אלא ממתני' דליעל דקתני מלינה לה לתקשוי ועוד משום דקתני "מטהר" בהיא לשון קולא: רוח חייש לאו בידי אדם הוא שהרי אין רוח בידו לעפותו: העומדת ברוח • על ידי רוח: לאו מחילה היא • דעיקר עמידתה דבר שאין בו ממש הוא: דלוקמה בעוד תפוח • סמך הדופן על העוד תפוח ברוח: הרי

[עירובין לו: וש"נ] [שם לז: וש"נ]

יומא נ. יח.

עירובין טו. ע"ש

רבי יהודה ורבי יוסי ור' שמעון אוסרין [איפוך] ר"מ חייש למיתה ור' יהודה לא חייש למיתה דתניא עשאה לבהמה דופן לסוכה ר"מ פוסל ורבי יהודה מכשיר קשיא דרבי מאיר אדרבי מאיר אמר לך ר' מאיר מותה שכיחא בקיעת הנוד לא שכיחא אפשר דמסר ליה לשומר; קשיא דרבי יהודה אדרבי יהודה: מעמא דר' יהודה לאו משום דחייש לבקיעת נוד אלא משום *דלית ליה ברירה, אלא חייש ר' יהודה לבקיעת נוד והא מדקתני *סיפא אמרו לו לר' מאיר אי אתה מודה שמא יבקע הנוד ונמצא זה שותה טבלים למפרע, ואמר להו לכשיבקע מכלל דחייש רבי יהודה לבקיעת הנוד: תסא ר' יהודה הוא דקאמר להבי מאיר: לדידי לית לי ברירה אלא לדידך דיש ברירה אי אתה מודה דשמא יבקע הנוד? אמר ליה לכשיבקע. אלא חייש רבי יהודה למיתה והא תנן ר' יהודה אומר אף *אשה אחרת מתקנין לו שמא תמות אשתו הא איתמר עלה אמר רב הונא בריה דרב יהושע מעלה עשו בכפרה, בין למאן דאמר שמא תמות בין למאן דאמר שמא תברח, מראורייתא מחיצה מעליא היא. ורבנן הוא דגזרו בה אלא מעתה לרבי מאיר תטמא משום גולל ולרבי תני *רבי יהודה *מטמא משום גולל ורבי מאיר מטהר אלא אמר רב אחא בר יעקב קסבר ר"מ כל מחיצה שעומדת ברוח אינה מחיצה אבא דאמרי אמר רב אחא בר יעקב קסבר רבי מאיר כל מחיצה שאינה עשויה בידי אדם אינה מחיצה מאי ביניידו? איכא ביניידו דאוקמה בנוד תפוח: למ"ד מחיצה עומדת ברוח אינה מחיצה הרי עומדת ברוח למ"ד אינה עשויה בידי אדם הרי

בין ירדו ללא ירדו ומיהו טעם זה לא יתכן גבי לא בא חכם כמי מתני התם בכל ענין ותשיב ליה ברירה והא דפריך במרובה (נ"ק דף סט:) דר' יוחנן אדר' יוחנן בהיא דכל המתלקט ובהיא דאחין שחלקו לקוחות הן ולא מחלק בין זו לזו משום דכל המתלקט מברר דבריו בפירוש [וסומך להתברר ע"י תגלו] ניחא ליה למימר לעולם דכל הנלקט כדקתני ועוד ניחא ליה למימר לעולם לא תיפוך ועוד דאפי' הוה מחלק אכתי קשה ליה מהיא דאמר ר' יוחנן ברים כל הגט (גיטין דף כה:) אף אחרון אינו פוסל משום דאין ברירה אע"פ שמברר בדבריו כשאומר איזו שארלה אגרש בו ומיהו כי מגריך ברים כל הגט תרי מילי דר' יוחנן הוה ליה למימר לריכותא דמהיא דלקוחות הן לא הוה שמעינן דאף אחרון אינו פוסל מטעם דפרישין ועוד יש לומר דהא דדייק ליה לרבי יהודה ברירה מיהא דלכי מיית הוי גיטא הייט משום דמוקי פרק מי שאחזו (שם דף עב:) באומר מעתה שאני בעולם דהיינו שעה אחת קודם מיתתו שלא היתה השעה מבוררת ולבסוף כשמת אמרי' הוברר הדבר שאותה שעה אחת היתה ולפי טעם זה אין לדקדק מדשמואל ומכל מקום פי' הקונטר' אמת דהא ברים כל הגט (שם דף כה:) בהיא דהריני בועלך ע"מ שילה אבא ובהיא דבכל מערבין (עירובין דף נ:) בהוא דאם בא חכם למזרח אע"ג דהוי תנאי משמע דלא מהני למאן דליט ליה ברירה ואם תאמר דהכא לא חייש ר"מ למיתה ובפרק ארבעה אחין (יבמות דף טו:) תנן ד' אחין שנים מהן נשואין שתי אחיות ומתו הנשואים אחיות הרי אלו תולות ולא מתייבמות ומפרש התם בגמרא משום דקסבר אסור לבטל מצות יבמין דילמא אדמייבם חד מיית אחיך וקבטלת מצות יבמין והיא משנה רבי מאיר כדמוכח בפ"ב דיבמות (דף יח:) משום דסתם מתני' ר"מ ויש לומר דלכולי עלמא חיישי' התם למיתה דלאחר שייבם לאחת פעמים שממתין השני זמן גדול מלחלון ומלייבם וחיישינן שמא ימות בינתיים אבל שמא ימות בזמן מועט לא חיישינן בבקיעת הנוד דהכא ות"ת והא לא חייש ר"מ לשמא מת בזמן מרובה בפרק כל הגט (גיטין דף כח:) דקתני בת ישראל הנשואה לכהן והלך בעלה למדינת הים אוכלת בתרומה בחזקת שהוא קיים ואביי לא מפליג התם בין שמא מת לשמא ימות וסוגיא דשמעתין דפרק שני דיבמות כאביי דמשמע דקיבלה אביי מרבה וי"ל דאביי מדמה פרק כל הגט הנשא דשמא מת בזמן מרובה לשמא ימות לאלתר דמאן דחייש להאי חיש להאי אבל פשיטא דלא לגמרי מדמי שמא מת לשמא ימות לאלתר דהא רבי יהודה דחייש לשמא ימות לאלתר גבי בקיעת הנוד ואם תימלי לומר דחייש נמי לשמא מת לאלתר א"כ אמאי כהן שילא בעלה מפתח ביתה לא תאכל בתרומה מכיון שנתעלם בעלה מעיניה ולריך שיהא בעלה תמיד לפניה בשעה שהיא אוכלת: רבי יהודה ורבי יוסי ור"ש אוסרין • הא דבעי למימר בשמעתין ובעירובין (דף נ:) וגיטין (דף כה:) ובמרובה (נ"ק דף סט:) מעמא דר' יהודה משום דליט ליה ברירה אע"ג דקתני בהדיא משום בקיעת הנוד דטוותי' אשכן מוכח שאין הגמרא חושב עיקר מעם אותו מעם המפורש במשנה פרק המעורבות (זבחים דף עז:) גבי חברי תמימה שנתערבו בחברי בעל מום ובפרק שלישי דשבועות (דף כח:) גבי שבועה שלא אוכל ואכל כל שהוא חייב דברי ר"ע ובפרק שני דמכות (דף יז:) גבי כמה יאכל מן הטבל ויהא חייב ר' שמעון אומר כל שהוא וא"ת אי רבי יהודה ליט ליה ברירה אלמא סבירא ליה כר' יוחנן דברים כל הגט (גיטין דף כה:) ובפרק מעשר בהמה (בכורות דף מ:) דאמרינן האחין שחלקו לקוחות הן ומחזירין זה לזה ביובל אם כן היאך מצא ידיו ורגליו בבית המדרש דלא משכחת דמייתי בכורים אלא חד בר חד עד יהושע בן טן דבפרק המובל (נ"ק דף ג:) אית ליה לר' יהודה קנין פירות לאו כקנין הגוף דמי גבי דין יום או יומים וכן נמי לר' יוסי דמספקא ליה התם אי כקנין הגוף דמי או לאו והכא ליט ליה ברירה וכי האי גוונא דייק בסוף השולח בגיטין (דף מח:) וי"ל דמדין יום או יומים אין לומר בעלמא אלא גבי מילי דעבד לחוד דהתם כתיבי קראי דכספו ומחתו ידו ומהאי טעמא לא מייתי לה בהשולח כי מייתי ההיא דשדה אחוזה ועוד יש לומר דדוקא ר' יוחנן הוא דאית ליה הך סברא דמשום דלקוחות הן מחזירין זה לזה אבל איך אמוראי הוו אמרי דאע"ג דאין ברירה אין מחזירין כדקאמרי' ברים כל הגט (שם דף כה:) ובפרק מעשר בהמה (בכורות דף מ:) דמכר הוא דאמר רחמנא דליהדרי' ביובל ירושה ומתנה לא ור' יוחנן לא קשיא מרבי יהודה דהוה מפרש טעמא משום בקיעת הנוד מיהו לא יתכן טעם זה לר' יוסי דע"כ ליט ליה כמו שאפרש ות"ת דהכא ליט ליה לר' יוסי ברירה ובפרק מי שאחזו (גיטין דף עב:) אית ליה ברירה דתנן ר' יוסי אומר מגורשת ולכי מיית הוי גיטא ולמאן דמחלק ברים כל הגט (שם דף כה:) בין תולה בדעת עצמו לתולה בדעת אחרים ניחא ורבא דלא מפליג התם מפרש טעמא [משום בקיעת הנוד ורבה מפרש טעמא] פרק בכל מערבין (עירובין דף נ:) משום דבעינן ראשית שעריה ניכרין ומיהו אכתי קשה דבפרק בכל מערבין (שם) משמע דליט ליה ברירה לר' יוסי גבי מעשר שיש לי בבית מחולל על סלע שתעלה בידי מן הכיס ר' יוסי אומר לא חילל ויש לחלק משום דבהיא דמי שאחזו הדבר עומד להתברר בודאי שהרי לא יהיה לא יומת ויש ליה ברירה מפי מהיא דסלע שתעלה בידי מן הכיס שמא לא יתברר הדבר לעולם דכי האי גוונא טבל לתרן דשמואל דשמואל

תלמוד

יח א מיי' פ"ז מהל' יומא הלכה ד:

רש"י

רבינו חננאל

הנה ר' מאיר מתיר דלא חייש לבקיעת הנוד ור' יהודה דחייש לפיכך אומר • ושנינן איפוך ואימא הכי הא מתני' דקתני אוכלת בתרומה ר' יהודה היא דלא חייש למיתה והאי דקתני אסור לאכול ר' מאיר דחייש למיתה • דתניא עשאה לבהמה דופן לסוכה ר' מאיר פוסל ור' יהודה מכשיר ואסיקנא ר' מאיר למיתה חייש לבקיעת הנוד לא חייש • ואסיקנא לר' יהודה לעולם לא חייש למיתה ואמאי אסר בין משום דלית ליה ברירה פי' מי יברר לנו כי ודאי הין הנשאר הוא התרומה והמעשר שמא אותו ששתה הוא היה התרומה והמעשר • וכבר פירשתיהו בשחיטת חולין ובכמה מקומות לפיכך לא הארכנו בה עכשיו ווה שאמר לכשיבקע הנוד אם ישאב וישתה הוא שותה מבלין שכבר נקרע הנוד • אבל כל זמן שהנוד קיים אינו מבלין • דאמרינן הנה התרומה והמעשר בנו ד

*) הא דתנן ביומ"כ רבי יהודה אומר אף אשה אחרת מתקנין לו שמא תמות אשתו מעלה עשו בכפורה : **) פי' חבהמה מחיצה בידי שמים היא • ועמידתה ברוח היא :

*) נראה דל"ל לדבריו דר"מ קאמר וכא דתנן וכו' . **) נראה דחסר כאן וצ"ל דב אחא בר יעקב אמר כל מחיצה וכו' פי' שבטמה וכו' .